

Autorizovaní stavbyvedúci v novej ére výstavby

Nový stavebný zákon zásadne mení spôsob, akým sa na Slovensku riadia odborné činnosti vo výstavbe. Po prvýkrát sa autorizácia rozširuje aj na profesie, ktoré doteraz stáli mimo tohto regulovaného rámca – najmä na stavbyvedúcich a stavebný dozor. Ide o krok, ktorý má ambíciu zvýšiť bezpečnosť, profesionalitu a transparentnosť celého stavebného procesu. Zároveň však otvára sériu praktických otázok, najmä v súvislosti s novým pojmom vyhradená stavba. Odborníci zo Slovenskej komory stavebných inžinierov a Zväzu stavebného priemyslu Slovenska na odbornom seminári upozornili, že legislatíva prináša nielen nové príležitosti, ale aj množstvo nejasností, ktoré bude potrebné v praxi doladiť.

Najvýraznejšou zmenou je rozšírenie autorizácie mimo projektovania. Ako vysvetľuje predseda Slovenskej komory stavebných inžinierov prof. Vladimír Benko, doterajší systém bol nastavený najmä pre projektantov, no od roku 2025 sa zásadne mení. **„Autorizácia ako slobodné povolanie bola nastavená len pre projektovanie. Od roku 2025 sa rozšírila na ďalšie slobodné povolania,“** uviedol predseda SKSI prof. Vladimír Benko. Do systému pribúdajú nové profesie, akými sú autorizovaný kontrolný inžinier, autorizovaný stavbyvedúci a autorizovaný stavebný dozor. Ide o posun smerom ku kvalitnejšej regulácii a profesionalizácii realizácie dôležitých stavieb. Autorizovaný stavbyvedúci sa stáva hlavným stavbyvedúcim pre vyhradené stavby a jeho status vzniká zápisom do zoznamu autorizovaných osôb po úspešnom absolvovaní skúšky.

Kto môže byť autorizovaným stavbyvedúcim

Podmienky sú jasné, no náročné. Autorizovaným stavbyvedúcim sa môže stať inžinier alebo technik, ktorý splní zákonom stanovené požiadavky a preukáže odbornú spôsobilosť. **„Autorizovaným stavbyvedúcim môže byť ten, kto splní všetky kritériá a úspešne absolvuje autorizačnú skúšku,“** vysvetlil profesor Benko. Autorizovaná osoba môže pôsobiť ako SZČO, zamestnanec, spoločník či konateľ právnickej osoby. Flexibilita však prináša aj nové povinnosti, najmä v oblasti daňového a odvodového režimu. Kľúčovými piliermi autorizácie sú vzdelanie a odborná prax. Čím je vzdelanie vzdialenejšie od stavebného odboru, tým viac rokov praxe musí uchádzač preukázať. Osobitný dôraz sa kladie na praktické skúsenosti. Pri prvej autorizácii musí uchádzač doložiť minimálne tri vyhradené stavby v každej kategórii. Pri rozšírení autorizácie postačuje jedna stavba.

Vyhradené stavby sú pojem, ktorý spôsobuje najviac otázok

Centrálnym prvkom novej legislatívy sú vyhradené stavby, čiže technologicky náročné alebo konštrukčne neobvyklé objekty. V praxi však definícia naráža na problémy. Profesor Benko upozorňuje: **„Keď spadne budova a ohrozí ľudí, väčšinou zlyhá na statike, nie na technologickej náročnosti.“** Podľa neho by mala legislatíva rozlišovať dôležité (vyhradené) stavby vo viacerých oblastiach. Zvlášť v oblasti **statickej náročnosti, požiarnej bezpečnosti, technologickej náročnosti** etc., tak ako to Komora navrhuje už od roku 2014. Najväčšie komplikácie spôsobujú dve definície, ktoré zaraďujú stavby medzi vyhradené. Je to prípad, kedy sa v konštrukcii vyskytuje **nosný prvok s predpätím**. Napr. nadokenný predpätý keramický nosík, predpäté keramické stropné nosníky, spirolly etc. Táto definícia sa dá vhodne upraviť zadefinovaním len pre **nosné prvky dodatočne predpäté**. Ďalší príklad je budova, alebo inžinierska stavba s **rozponom viac ako 12 m**. V prípade železobetónových dosiek nosných obojsmerne, môže mať jeden smer rozpon viac ako 12 m a druhý smer menej ako 12 m. V týchto prípadoch je takáto definícia nedostatočná a môže počas zmeny projektu spôsobiť, že sa z jednoduchšej stavby stane stavba vyhradená resp. naopak, čo v odbornej oblasti neprináša žiadnu náročnosť ani technologickú, ani statickú, ale značne skomplikuje schvaľovacie procesy. Nejasnosti môžu viesť k situáciám, keď sa bežná stavba počas realizácie zmení na vyhradenú. **„Investor zmení konštrukciu a zrazu musí začať celý proces odznova – nový projekt, nové schvaľovanie, nový režim,“** upozornil Benko.

Certifikácia systémov manažérstva zhotoviteľov vyhradených stavieb ako reakcia na realitu stavebného trhu

Druhá časť seminára sa venovala certifikácii systémov manažérstva zhotoviteľov vyhradených stavieb. Doc. Ján Slašťan zo Zväzu stavebného priemyslu Slovenska zdôraznil, že systém vznikol ako reakcia na problémy v praxi. **„Nebolo možné, aby sa akákoľvek firma pustila do realizácie takýchto stavieb,“** uviedol. Certifikačné schéma vznikala niekoľko rokov a jej cieľom je zabezpečiť, aby vyhradené stavby realizovali len kvalifikované subjekty. Kľúčovou súčasťou je zavedenie systému manažérstva zhotoviteľa vyhradených stavieb – nie formálne, ale funkčné. **„Cieľom je eliminovať situácie, keď zákazku získa firma bez potrebnej odbornosti alebo kapacít a následne ju len preposúva ďalej,“** zdôraznil doc. Slašťan.

Zodpovednosť stavbyvedúceho a kontrola výrobkov Moderný stavbyvedúci na vyhradenej stavbe je garantom technickej zhody. Docent Slašťan upozorňuje na časté chyby pri zabudovaní výrobkov do stavby : **„Stavbyvedúci musí presne vedieť, či dodaný výrobok zodpovedá zamýšľanému deklarovaneému použitiu podľa požiadaviek v súlade**

s projektovou dokumentáciou. Nemôže sa stať, že pri požiarom uzávere akceptuje certifikát pre bežný výrobok bez deklarovanej odolnosti len preto, že má podobné obchodné označenie." Sankcie za porušenie povinností sú nastavené prísne a majú motivovať k dôslednej kontrole priamo na stavbe. Záverečnou fázou certifikácie systému manažérstva zhotoviteľa vyhradenej stavby je vydanie certifikátu na ceninovom tlačive regulátora (Zväz stavebného priemyslu Slovenska). Každý certifikát je verejne dohľadateľný, čo umožňuje investorom okamžite overiť kvalifikáciu zhotoviteľa. Docent Slašťan pripomína, že cieľom systému nie je trestať: **„Ked' certifikačný orgán odchádza z firmy, mal by zanechať pridanú hodnotu. Audit má odhaliť slabé miesta v riadení zhotovovania stavby skôr, než sa prejavia poruchou na stavbe.“**

Dopady na sektor a výzvy do budúcnosti

Nová legislatíva zvyšuje nároky na všetkých účastníkov výstavby, od projektantov cez stavbyvedúcich až po zhotoviteľov. Prináša dôraz na vyššiu profesionalitu, bezpečnosť a kvalitu výstavby, zároveň však ukazuje potrebu presnejšieho legislatívneho vymedzenia niektorých pojmov. Zavedenie autorizovaných stavbyvedúcich predstavuje významný krok smerom k posilneniu odbornej zodpovednosti v stavebníctve. Ako naznačil profesor Vladimír Benko, flexibilnejšia úprava prostredníctvom vyhlášky by mohla byť v praxi jednoduchšia než novelizácia samotného zákona.

Nové pravidlá pre vyhradené stavby a certifikáciu podľa Národného dokumentu sú jasným signálom, že éra improvizácie v slovenskom stavebníctve sa končí. Pre profesionálne firmy ide o príležitosť – férovejšie prostredie, vyššiu dôveru investorov a jasné pravidlá hry. Pre ostatných je to výzva na zásadnú profesionalizáciu. Hoci legislatíva prináša aj počiatkové komplikácie, cieľ zostáva nemenný: bezpečná, kvalitná a odborne riadená výstavba, za ktorou stoja ľudia s kompetenciou, nie len s pečiatkou.

Slovenská komora stavebných inžinierov